

Michael Robotham

*Vertel me iets
wat waar is*

Vertaald door Daniëlle Stensen

2026

AMSTERDAM

PROLOOG

In de jaren na die dag vertelden mensen verhalen over hoe ver Luke haar had gedragen. Sommigen zeiden dat het twee kilometer was, anderen dachten bijna vier. Een paar mensen maakten het nog langer en lieten de waarheid of een accurate kaart niet in de weg staan aan hún feiten.

Niemand betwistte wat voor weer het was. De stortregen geselde de meent, maakte het zicht troebel en stroomde in regenpijpen, goten en beken, die allemaal uitkwamen in de rivier, die met het uur steeg en in een modderbruine stortvloed veranderde. Om middernacht overstroomde de Murrumbidgee en werd de plaats delict weggespoeld, doordat er weer een laag geschiedenis werd bedekt met slib en afval.

Luke begon zijn wandeling bij de stallen aan de oostelijke kant van het evenemententerrein van Yulara. Hij liep om de zuidelijke grens van de dressuurbaan, waarbij hij langs de stallen voor de dieren kwam, de demoweides en het overdekte paviljoen. Hij volgde de smalle strook asfalt die over de riviervlakte liep, vervolgde zijn weg langs het gedenkteken voor de overstroming, de paardenhindernissen en de restanten van een oud schoolgebouw.

Hij droeg haar in zijn uitgestrekte armen alsof ze een bruid was die op de avond van haar trouwdag over de drempel werd gedragen. Haar hoofd rustte tegen zijn borst, met haar gezicht naar boven en geopende ogen, waar ze niet mee knipperde, terwijl de hemel hilde.

Sommige getuigen herinnerden zich hoe haar donkere haar in plukken over haar wangen en hals viel; haar jurk was gescheurd en bemodderd en één sandaal bungelde aan haar enkel, rechts of links, afhankelijk van wie je het vroeg. Dit waren flarden herinneringen

als snapshots, ontwikkeld in de donkere kamer van hun geest. Veranderlijk. Onbetrouwbaar. Vervagend met de tijd.

Stadjes ontstaan niet uit het niets: ze hebben een natuurlijke bron, een rivierhaven, een zeehaven of een goudader nodig. Yulara begon als rivieroversteekplaats aan de Great Southern Road tussen Sidney en Melbourne. Plannen om er een rivierhaven van te maken sneuvelden toen de stoomschepen moeite hadden met de ondieptes en het onvoorspelbare waterniveau. In plaats daarvan werd het een halte op een lange reis tussen ergens en ergens anders.

Dat eerste stadje werd op de riviervlakte gebouwd, ondanks de waarschuwingen van de Wiradjuri, wier naam voor de rivier, de Murrumbidgee, 'groot water' betekent. Toen die in 1852 overstroomde, werd de plaats weggevaagd, waarbij minstens 89 mensen omkwamen, onder wie 35 kinderen, van wie de jongste drie weken oud was.

Luke kwam langs de oude houten verkeersbrug en het spoorviaduct en sloeg rechts af op de T-kruising, waar populieren bogen onder de geselende wind en regen. Gezien het weer waren er maar een paar automobilisten op de weg, maar op Morley Drive en Hornby Street reden er een paar langs hem heen door een grote plas water uit een verstopte regenpijp. Het water spoot met een boogje tegen Luke aan en spatte tegen zijn gezicht, maar hij knipperde het weg en liep verder.

Hij stak de brug over Morley Creek over en begon aan de lichte stijging naar het dorp. Hij liep naar voren leunend de helling op, maar begon al sloffend en heen en weer zwaaiend te wankelen door het gewicht. In de buurt van Bassett Street viel hij voor de eerste keer. Zijn benen begaven het en hij viel voorover, maar hij wilde absoluut voorkomen dat haar lichaam de grond raakte. Op het allerlaatste moment gooide hij zijn hoofd achterover en verdraaide zijn ruggengraat om op zijn schouder te landen, waarna hij met haar tegen zijn borst gedrukt op zijn rug rolde.

Hij kwam met grote moeite overeind, op zijn knieën en toen op zijn voeten. Hij wankelde weer en verplaatste haar gewicht in zijn armen, waarna hij zijn knieën optilde en stap voor stap ver-

der schuifelde. Ik heb me wel eens afgevraagd of Luke ooit twijfelde aan de zin van zijn tocht, of hij ooit wilde zwichten voor de diepe ellende van dat moment, terwijl het steeds harder ging regenen en het water hem van de aarde probeerde te spoelen en weg te voeren als een ontwortelde boom. Misschien verdeelde hij de tocht in kleinere stukjes? Nog vijf stappen, dan nog vijf, en nog vijf.

Langzaam beklom hij de heuvel, in zijn eentje, eenzaam, met zijn geknakte dromen in zijn armen. Zijn passen werden korter. Zijn schouders hingen. En hij leek te huilen, maar dat zou ook de regen geweest kunnen zijn.

Tegenover het postkantoor viel Luke voor de tweede keer. Hij viel voorover, belandde op zijn knieën en toen op zijn ellebogen, maar slaagde er weer in te voorkomen dat haar lichaam de grond raakte.

Er had zich een menigte verzameld, maar niemand kwam tussenbeide, bood hem hulp aan of vroeg hem waar hij mee bezig was. Misschien waren de mensen geïntimideerd door zijn grootte. Misschien wachtten ze tot iemand anders naar voren stapte. *Waarom ik, als jij het ook kan doen? Hier zit ik niet op te wachten. Het zou niet aan mij moeten zijn.*

Luke stak zijn hand onder haar hoofd en sloeg zijn arm om haar middel. Hij probeerde op te staan, maar zijn benen weigerden zich te strekken. Hij brulde van pijn, frustratie of kwaadheid en stond langzaam op, hij zette zijn voeten uit elkaar en pakte haar lichaam anders vast.

Kreunend bij elke stap stak hij de straat over, waarbij hij het verkeer in beide richtingen deed stoppen. De bestuurders claxonnerden niet en knipperden ook niet ongeduldig met hun koplampen. Ze keken gewoon toe, net als de andere omstanders, de voorbijgangers, het winkelend publiek en de winkeliers, geboeid door deze zonderlinge processie of dit vreemde stuk straattheater.

Luke bereikte de stenen trap van de Sint Patrick-kerk en liep die op, hij zette zijn voeten voorzichtig neer alsof hij de stevigheid van elke trede uittestte. De mensenmassa liep er stilletjes achteraan, misschien om hem aan te moedigen, misschien omdat de mensen wilden dat het hem niet lukte of omdat ze wilden zien hoe het verhaal afliep.

Hij viel voor de derde keer toen hij bij de dubbele deuren van de kerk was. Op zijn handen en knieën, gal spugend, boog hij zich over haar lichaam en zei snikkend het woord 'sorry', als een mantra. Als bij toverslag gingen de deuren open. Een gelovig mens zou zeggen dat het goddelijke interventie was, maar als dat zo was, waarom had Hij dat dan niet eerder gedaan? Waarom had Hij haar niet in leven gehouden?

Luke vond een laatste voorraadje energie, hij stond weer op en bracht haar de kerk in. In meer opzichten uitgeput en gebroken dan in woorden valt uit te drukken liep hij over het middenpad tussen de glanzende houten kerkbanken door, langs de doopvont, de kruiswegstaties en het knipperende rode lampje van het tabernakel.

Ten slotte bereikte hij het altaar, waar hij haar doorweekte lichaam op de bovenste tree neerlegde, haar handen vouwde op haar hart en het haar uit haar ogen veegde. Toen knielde hij en bad, hij vroeg om een wonder. Dit was zijn kerk. Zijn huis. Zijn offergave.

Twaalf jaar later, april 2001

De grootste fout die een man in de gevangenis kan maken, is denken dat zijn leven iets waard is. Ik ben een getal, niet een naam. Ik ben het navelpluis van God. Ik ben de hoofdroos van de duivel. Ik ben een puist op de billen van een dikke man. Ik ben het antwoord op een vraag die niemand ooit zal stellen.

‘Hoe voelt het, Arlo?’

‘Hoe voelt wat?’

‘Om vrij te komen.’

‘Goed, denk ik.’

Dokter Weatherby zet haar vingers met roodgelakte nagels als een tent tegen elkaar. ‘Ben je zenuwachtig?’

‘Nee.’

‘Opgewonden?’

‘Nee.’

Mijn gevangenispsychologe is halverwege de vijftig en heeft kort grijs haar in een potkapsel. Ik weet zeker dat het kapsel anders heet; misschien is het zelfs modieus of een rage in de glossy’s die op deze plek een betaalmiddel zijn en worden verhandeld als sigaretten en kauwgom.

Ik weet niet of dokter Weatherby getrouwd is of single, lesbisch of hetero. In haar kantoor zijn geen aanwijzingen te vinden. Er zijn geen foto’s, posters of aandenkens op haar bureau, afgezien van een misvormde gekleide beker die in primaire kleuren is geschilderd en waar pennen en potloden in staan.

Ze was een goede therapeute. Anders dan mijn eerste, die me griezelige vragen bleef stellen over mijn fantasieën en of ik het prettig vond om te schijten. Dokter Weatherby zegt niet veel en laat mij

liever praten, wat lastig kan zijn omdat ik niet veel zeg. Sommige van mijn stiltes zijn legendarisch. We kunnen een hele sessie, vijftig minuten lang, naar elkaar zitten staren. Het is net een wedstrijdje wie het eerst knippert. En als ik dan eindelijk begin te praten, heb ik het gevoel dat ik haar een gunst verleen door haar dingen te vertellen.

Onder haar ellebogen ligt een dossier. Een kartonnen map met daarop: AH8624. Ze slaat hem open en leest.

‘Je hebt je goed gedragen, Arlo. Hard gewerkt. Geen problemen veroorzaakt.’

‘Een modelgevangene,’ zeg ik en ik probeer mijn cynisme te verbergen.

Een mistroostige glimlach. Ze dringt aan. ‘Je hebt schuld bekend aan medeplichtigheid aan verkrachting en moord.’

‘Ja.’

‘Na het feit?’ voegt ze eraan toe, geformuleerd als vraag.

‘Ik had moeten voorkomen dat het gebeurde.’

‘Wie heeft het misdrijf gepleegd?’

‘Mijn broer.’

‘Waar is hij nu?’

‘Hij is dood.’

Haar ogen worden even troebel. Ze vervolgt: ‘Je hebt ook iemand helpen ontvluchten en je hebt een politieagent ernstig verwond.’

‘Bedankt voor het helpen herinneren.’

Mijn sarcasme maakt geen indruk op haar.

‘Acceptatie en berouw zijn belangrijke stappen in je re-integratieproces, Arlo. Heb je spijt van wat je hebt gedaan?’

‘Ja, mevrouw.’

‘Je hebt indruk gemaakt op heel veel mensen hier. Je hebt anderen geholpen. Je bent erboven uitgestegen.’

Waarboven, vraag ik me af.

‘Ik vraag me alleen af of je klaar bent voor wat er buiten op je wacht. Sommige vrijgelaten gevangenen vinden het moeilijk om zich aan te passen. Ze vinden het desoriënterend, angstaanjagend zelfs. Sommigen lijden aan een depressie en slapeloosheid. Sommi-

gen vinden het lastig om werk te vinden of hun voormalige leven op te pakken. Sommigen hebben heimwee naar de gevangenisroutines. Een dak. Een bed. Drie warme maaltijden.'

'Zo zal ik niet worden.'

'Een plek als deze verwijdert mensen van de maatschappij.'

'Ik dacht dat dat ook het doel was.'

'Pardon?'

'Ons opsluiten. Ons afzonderen.'

Ze krijgt een verdrietige blik in haar ogen. 'Ik ben bang dat je sociale vaardigheden zijn afgestompt door je tijd hier.'

'In welk opzicht?'

'Je hebt heel weinig vrienden gemaakt.'

'Het zit hier vol met mannen die hun vrienden vermoorden.'

Ze fronst. 'Waar ga je naartoe?'

'Naar huis.'

'Is het meisje niet daar overleden?'

Ik knik.

'Daar ben je vast niet welkom. In kleine plaatsen zijn ze niet zo vergevingsgezind.'

'Ik wil naar mijn moeder toe.'

'En daarna?'

'Dat weet ik nog niet.'

Haar telefoon gaat. Geïrriteerd neemt ze op. Ze luistert. Hangt op. Zegt sorry.

'Je bent al de derde vandaag die sorry tegen me zegt,' zeg ik.

'Wie waren de anderen?'

'Mijn celgenoot verontschuldigde zich voor het snurken en Buckets Hersey bood zijn verontschuldiging aan dat hij me handboeien moest omdoen toen hij me hierheen bracht.'

Buckets is een cipier; een van de aardige. De meesten zijn sadisten die ervan genieten om akelige, verpeste levens nog akeliger te maken en ze nog verder te verpesten.

'Waar zie je jezelf over een jaar?' vraagt dokter Weatherby.

'Daar heb ik niet over nagedacht.'

'En over een maand?'

Ik haal mijn schouders op.
'Heb je geld?'
'Een beetje.'
'En kleren?'
'Die ik aanhad toen ik hier kwam.'
'Passen die je nog?'
'Ik ben wat afgefallen.'

'Ik laat wel wat tweedehands kleding naar je cel brengen. We hebben een kledingpool. Morgen krijg je een ov-voucher voor de reis naar huis. Daarmee zou je de trein of de bus moeten kunnen betalen.'

Ze geeft me een stapel formulieren: een aanvraag voor een pasje voor de ziektekostenverzekering en een aanvraag voor een werkloosheidsuitkering. Ze staat op en steekt haar hand uit. Ik kan me de laatste keer dat iemand me de hand schudde niet meer herinneren, vooral niet een vrouw. Haar vingers zijn koel en droog en ik ruik haar citroenshampoo.

'Succes, Arlo. Ik hoop dat ik je hier nooit meer zal zien.'

Terug in mijn cel ligt er een grote bruine papieren zak op mijn brits. Daarin zitten mijn aardse bezittingen: een horloge, een T-shirt, een spijkerjack, een verlopen rijbewijs en een envelop met 95 dollar en een paar cent.

Ik moet een ontvangstbewijs tekenen. Ik ben zo uit vorm dat ik mijn eerste poging verknoei.

Arlo Hackett.

In de gevangenis heb ik nooit met mijn naam hoeven ondertekenen. De enige brieven die ik schreef waren aan mijn moeder en die eindigde ik elke keer met 'je liefhebbende zoon'. En zij is de enige die mij heeft geschreven, afgezien van Helen Churcher. Helen en ik zaten op dezelfde school en toen ik uit het leger kwam, hebben we een tijdje gedatet. We gingen vooral naar de film of de kroeg of we zaten bij de rivier. Ik dacht dat het ergens toe zou leiden – tot

liefde, een huwelijk en een gezin – maar God lacht als je zulke plannen maakt.

Ik heb één keer teruggeschreven om tegen Helen te zeggen dat ze me moest vergeten, maar ze bleef schrijven. Ik weet niet waarom. Uit gewoonte. Uit berouw. Uit masochisme. Twaalf jaar lang een brief per week. Ik heb nu meer dan zeshonderd brieven in vier nette pakketjes, gefrankeerd, afgestempeld en ongelezen.

Derek, mijn celgenoot, komt met een handdoek om zijn middel en druipend haar terug van het douchen.

‘Het water is nog warm,’ zegt hij en als hij op zijn brits kruipt, zie ik zijn harige kont en bungelende ballen.

‘Jezus! Trek eens wat aan.’

‘Geniet er maar van zolang het kan,’ grijnst hij en dan ziet hij de brieven. ‘Ga je ze nu lezen?’

‘Nee.’

‘Misschien heeft ze je wel naaktfoto’s gestuurd.’

‘De cipiers bekijken onze post.’

‘Misschien heeft ze vieze dingen geschreven. Als ik ze nou lees en jou de sappige stukjes vertel?’

‘Nee.’

‘Hoe ziet ze eruit?’

‘Aardig.’

‘Grote tieten?’ Hij maakt een knijpbeweging met zijn handen.

‘Ik ga haar tieten niet bespreken.’

‘Ah, toe nou, vertel me iets.’ Derek wrijft over zijn kruis. ‘Hoe heb je haar ontmoet?’

‘Ik gaf haar zwemles.’

‘Vingeren in het zwembad. Lekker.’

‘Dat gebeurde niet.’

‘Waarom lees je haar brieven niet?’

‘Ze verdient beter.’

‘Beter dan wat?’

‘Dan ik.’

Ik stop de brieven samen met mijn kleren en het geld in de koffer. Dan duw ik hem onder mijn brits zodat alles klaar is voor mor-

gen, waarna ik ga liggen en mijn ogen sluit en luister hoe Derek zich aftrekt onder zijn handdoek.

Nog twaalf uur. Eén uur voor elk jaar dat ik hier heb gezeten. Wat stelt nog één nacht nou voor? Ik probeer niet te dromen, maar daar maakte Luke korte metten mee.

Toen mijn broer werd geboren, was ik vijf. Mijn moeder kreeg op een middag weeën en Angus, mijn stiefvader, stuurde me naar beneden, naar meneer en mevrouw Bertoli in de bakkerij.

‘Zeg maar tegen ze dat je mama naar het ziekenhuis is,’ zei hij.

‘Wanneer kunnen we naar haar toe?’

‘Morgen.’

Angus ging naar de kroeg om het te vieren en de volgende ochtend trof ik hem bewusteloos aan op het trapje bij de achterdeur met de sleutel in zijn hand.

We verdwaalden twee keer toen we de kraamafdeling zochten, maar dat gaf Angus de kans om bloemen uit een andere kamer te pikken. Mama zat rechtop in bed met een opgezwollen gezicht en wallen onder haar ogen, en haar haar was stijf van het opgedroogde zweet. Toen Angus haar wilde kussen, duwde ze hem weg, omdat hij naar drank en sigaretten stonk. Toen zag ze mij aan het voeteneind staan. Ze wenkte me met haar vinger. ‘Kom eens hier.’

Ik greep vuistenvol beddengoed en klom in haar armen. Ze kromp ineen toen ik haar te stevig omhelsde.

‘Nou, waar is hij? Waar is mijn zoon?’ vroeg Angus.

‘Hij ligt te slapen op de kraamafdeling.’

‘Ik wil hem zien. Ik wil op zijn geboorte drinken.’ Hij haalde een halve fles whisky uit de zak van zijn jack.

‘Dat mag u hier niet drinken.’

‘En wie gaat me verdomme tegenhouden?’

‘Ik,’ zei een verpleegkundige met een Iers accent, die bijna net zo lang was als Angus en twee keer zo zwaar. ‘Alcohol en vloeken zijn op deze afdeling verboden.’

Angus keek haar tartend aan en nam een slok. Hij wilde net het

dopje erop schroeven toen ze de fles uit zijn handen griste. Hij probeerde hem terug te pakken, maar ze hield hem achter haar rug. Ze hielden een staarwedstrijd, boezem tegen borstkas, oog in oog. Angus knipperde als eerste. Hij keek naar mijn moeder in de hoop dat ze hem zou steunen, maar ze was in slaap gevallen en ademde in mijn haar.

Op weg naar buiten kregen we Luke te zien. Ik weet nog dat ik met mijn neus tegen het glas gedrukt naar hem zwaaide, maar hij lag daar gewoon, ingebakerd in een dekentje, zo klein dat hij in een schoendoos zou hebben gepast. In de zaal lagen ook andere baby's, maar Luke was anders. Hij had dieppaarse kneuzingen aan weerszijden van zijn voorhoofd, die in de loop der tijd verdwenen, maar er bleven deuken in zijn slapen zitten, als duimafdrukken in boetseerklei.

Zelfs met blauwe plekken was Luke een prachtige baby. De verpleegkundigen, schoonmaaksters en theedames gaven hem rond als een cadeautje op een verjaardag, ze wilden allemaal aan de beurt komen.

Luke leek het niet erg te vinden. Als baby en peuter hilde hij zelden, niet wanneer hij honger had, of moe of ziek was. Hij raakte alleen van streek als ik de kamer uit ging; dan begon hij zacht te jengelen en wees naar de deur tot ik terugkwam en dan glimlachte hij en zwaaide met zijn knuistjes.

Toen hij te groot werd voor zijn ledikantje, deelden we een slaapkamer, met twee eenpersoonsbedden naast elkaar. 's Nachts stak hij regelmatig zijn hand uit om de mijne te pakken. Lukes eerste woordje was 'hand', het tweede 'Arlo' en het derde 'scheet', omdat Bessie, onze labrador, die veel liet.

Als Luke 's nachts soms uit bed viel, ging hij opgekruld pal onder me op de grond liggen omdat hij dichterbij me wilde zijn, maar me niet wakker wilde maken. Dan trof ik hem daar aan, midden in de winter half bevroren, en nam ik hem onder mijn dekens en knuffelde hem tot hij niet meer wilde.

In de eerste jaren woonden we boven bakkerij Bertoli aan Elizabeth Street, waar het altijd naar vers brood en karamel rook. Het

was een nette bakkerij met smeedijzeren ovens in de kelder, die zo zwart waren als verbrande toast, en een kleine toonbank vlak achter de etalage, waar de broden, broodjes en geglazuurde koffiebroodjes in rieten manden uitgestald werden.

Meneer Bertoli was opgegroeid in Italië en was in de jaren vijftig naar Australië geëmigreerd, net als duizenden andere arbeidsmigranten, die meehielpen aan de bouw van de Snowy Hydro Scheme, een enorm waterkracht- en irrigatiecomplex. Ze groeven de tunnels waar het water doorheen kwam dat de gigantische turbines aandreef die de elektriciteit opwekten. Hij trouwde met een native meisje uit Harden en ze gingen in Yulara wonen, waar ze de bakkerij begonnen.

Toen Luke vier of vijf was, vroeg hij meneer Bertoli waarom mevrouw Bertoli zwart was.

‘Ik heb haar te lang gebakken,’ zei hij.

Lukes wenkbrauwen schoten omhoog. ‘Heeft u haar in de oven gestopt?’

‘Met een heerlijke laag glazuur. Daarom is ze zo’n snoepje.’

In het appartement erboven waren twee slaapkamers, een badkamer, een woonkamer en een limegroene keuken. Op de wanden van de kamer van Luke en mij zat vervaagd bloemetjesbehang en op het plafond zaten schimmelplekken die zich bleven uitbreiden. Als ik in bed lag, zag ik gezichten in de patronen, oude Chinezen en piraten met één oog, maar Luke zag alleen wolken en honden.

Hij werd altijd vroeg wakker. Dan hoorde ik hem opstaan en zijn speelgoed op het voeteneind van zijn matras zetten, waar hij met Lego speelde en de blokken in verschillende kleuren en maten sorteerte. Als mama naar de vroege mis was of naar de pastorie om ontbijt te maken voor de pastoors, dan kleedde ik Luke aan, ik gaf hem een kom cornflakes en zette de tv aan. Toen was hij nog te jong om indruk op me te maken. Ik wist dat ik van hem hoorde te houden en dat deed ik denk ik ook wel, hoewel ik dat nooit tegen hem zei. Broers zeiden dat soort dingen niet tegen elkaar en vaders zeiden het niet tegen hun zoons. Toen ik op mijn achttiende uit huis ging om het leger in te gaan, drukten Angus en ik elkaar de hand. Geen knuffels en geen tranen. We waren mannen.

Een hele tijd vermoedde niemand dat er iets mis was met Luke. Ja, hij was laat met lopen en praten en bewoog zijn hoofd heen en weer om in slaap te vallen, maar zo was Luke gewoon. Later hoorde ik dat er complicaties waren geweest bij zijn geboorte. Lukes hoofd was te groot voor het geboortekanaal, daarom werd hij met de tang verlost. En de navelstreng zat om zijn nek, waardoor de bloedstroom naar zijn hersens een paar minuten te lang was afgesneden. Je zag het niet als je naar hem keek, tenzij de deuken je opvielen. Luke had zo'n gezicht dat je in tv-reclames zag: een jongetje met grote ogen en sproetjes dat ontbijtgranen aanprees.

'Pas op je broer,' zei mama altijd tegen me. 'Hij is anders dan anderen.'

'Hoe bedoel je, anders?'

'Hij is wat trager.'

Elke zaterdagavond gingen we naar de mis in de Sint Patrickkerk. Dan trokken Luke en ik onze 'kerkkleren' aan, we plakten ons haar glad tegen ons hoofd en ons gezicht werd gepoetst met een met spuug bevochtigde zakdoek, die wel schuurpapier leek.

We zaten elke mis op dezelfde kerkbank, aan de linkerkant van de kerk, voor een standbeeld van de Maagd Maria. Ik kende dat standbeeld beter dan mijn eigen gezicht, omdat we dezelfde verveelde en onverschillige blik hadden, terwijl pastoor Martell preekte over vergeving en bescheidenheid.

Toen ik in de puberteit kwam, fantaseerde ik altijd hoe Maria er onder dat witte gepleisterde gewaad uitzag. Ik zag dat ze een forse boezem had, maar de rest van haar lichaam was vrij nietszeggend. Was het heiligschennis om me haar naakt voor te stellen? Waarschijnlijk. Maar ik was veertien en een jongen met 'pit in zijn donder' zoals Angus het zei. Niet dat Angus ooit naar de mis ging, tenzij het paaszonntag of kerstavond was.

In de kerk waren twee pastoors. Pastoor Martell was wat ouder, met een flinke bos haar met grijze plukken, een verweerd gezicht en een volle bariton die tot in alle hoeken van de kerk reikte als hij meezong met het koor. Pastoor Corday was jonger en zong met een schrille falsetstem die zijn kracht al kwijt was voordat hij de achter-

ste banken bereikte. Zijn onnatuurlijk donkere haar accentueerde de bleekheid van zijn huid en zijn tanden leken wel grafstenen die omgeschoot waren door vandalen.

Luke maakte zich op een kerstavond bekend aan de congregatie. Hij was vier jaar en was in zijn felrode pyjama naar de nachtmis gekomen. Hoewel hij niet oud genoeg was om het kerstverhaal te begrijpen, genoot hij van de stukjes over loeiende koeien en schaapsherders die hun kudden 's nachts hoedden en hij wist dat er iemand jarig was, wat taart, ranja en cadeautjes betekende.

Angus moest bij de deur de collecte houden, waar hij een hekel aan had omdat de vaste collectanten altijd tot de laatste minuut wachtten om, terwijl ze hun buit naar het altaar brachten, met een briefje van vijf te gaan zwaaien zodat iedereen zag hoe gul ze waren. Angus voelde zich verplicht om hetzelfde te doen in plaats van zijn kleingeld te doneren.

Terwijl Angus de tweede collecte deed en mevrouw Offmech 'Hark the Herald Angels Sing' verminkte op de piano, glipte Luke van mijn moeders schoot en kroop ongezien naar het altaar, waarbij de stofnesten aan zijn knieën bleven plakken.

Bij de voorste kerkbank duwde hij zich overeind en hij liep wankel de marmeren treden op. Zijn hoofd was nauwelijks boven de kerkbanken uit te zien, maar naarmate hij verder omhoogging verscheen er meer van hem.

Pastoor Martell had net de miskelk naar zijn lippen gebracht toen hij over de glanzende zilveren rand heen Luke zag. Plotseling onzeker liet hij de kelk zakken, alsof het jongetje in zijn felrode pyjama de bringer van een of andere heilige opdracht was, een boodschap-per van God op kerstavond.

Mevrouw Offmech speelde de laatste noten en de parochieleden keken op van hun bladmuziek. Ze zagen Luke voor het altaar staan. Hij had de kaarsen gezien, wat maar één ding kon betekenen: het was tijd om 'Happy Birthday' te zingen.

Het was een mooie vertolking, hoewel Luke besloot dat het de verjaardag van de Kerstman was en niet van het kindeke Jezus. Toen hij aan het tweede couplet begon, viel de hele parochie in en het uit-

blazen van de kaarsen was een waarlijk theatrale touch, die gejuich uitlokte, zij het niet een hiep hiep hoera.

Na afloop probeerde mama door de zijdeur van de kerk weg te glippen, maar ze werd omringd door mensen die elkaar verdrongen om in de buurt van Luke te komen en die hem een 'engeltje' en een 'kerstgeschenk' noemden. Op dat moment lag hij al diep te slapen in haar armen, maar de mensen knepen hem in zijn in sokken gestoken voetjes en streelden het haar uit zijn ogen. Angus stond zo te zien op het punt om sigaren te gaan uitdelen.

'Je bent vast heel trots op je kleine broertje,' zei een vrouw.

Trots? Ik had ontzag voor hem. Als ik zoiets had geflikt zou me dat een flinke afranseling opleveren, maar Luke niet. Op dat moment besepte ik dat, ook al zou ik Martin Luther King worden of Sint Franciscus van Assisi, Luke altijd de 'aardige' zou zijn en ik 'meer op Angus' zou lijken.